

Ortodox rabbik

Az *ortodox* közösség a szakadást követően az újítás mellett döntő korábbi közösségtől függetlenül létrehozta a párhuzamos alapvető hitközségi intézményeket, a vallási élet terén azonban hangsúlyeltolódás volt tapasztalható a korábbi intézményesült vallásgyakorlási formák fenntartásának irányába. A közösség rabbijai a hívek támogatásával továbbra is jelentős *jesivát* ("talmudiskolát") tartottak fenn, míg a makóiak serdülő fiai többnyire más neves *jesivákat* látogattak, s a keresztény szóhasználat "csodarabbijaihoz" fűződő irányzat hívei is megjelentek a közösségben.

Vorhand Mózes - Mose Vorhand (1862-1944) főrabbi

Nyitrán született 1862. augusztus 17-én (Vorhand József - Ehrenfeld Rozália gyermekeként). Felesége Schönfeld Rachel/Róza (elhunyt 1935. október 30-án). Nyitrán negyedszázadon át a helyi rabbitanács vezetője volt. 1912-ben hívták meg a makói ortodox zsidó közösség élére, 1913-1944 között a Makói Ortodox Rabbinátus főrabbija. Makón nagy és híres *jesivát* működtetett. Legjelentősebb műve az Ohel Mose, amely zömében Tóra magyarázatokat tartalmaz.

A gettó idején följelentették.

A makói rendőrkapitányságon brutálisan bántalmazták, amelynek következtében az idős rabbi nem sokkal később a budapesti zsidó kórházban meghalt.

Közvetlenül a halála előtt megjövendölte, hogy *szörnyű napok várnak a zsidóságra, és megfogadta: közbenjár a Teremtőnél, hogy a makói zsidók ne vesszenek oda.* Holttestének hazaszállítására 1944. június 9-én kapott engedélyt az ortodox közösség. Még a makói zsidóság deportálása előtt helyezték örök nyugalomra a jángori temetőben.

A "csodarabbiként" és *cadikként* (igaz ember) tisztelt Vorhand Mózes sírja a városunkból elszármazott ortodox zsidók legfőbb zarándokhelye.

Vorhand Mózes

Lemberger Nándor - Mose Nathan Lemberger (1909-1982) főrabbi

1909. június 24-én született Heves vármegyében, Tiszafüreden. Vorhand Mózes halála után a makói ortodox zsidó vallási közösség vezetője, rabbija, 1945 után a hitélet újjászervezője.

1948-tól a makói ortodox zsidók száma folyamatosan csökkent. A kivándorlás legfontosabb célpontja Izrael volt. A kivándorlók utolsó nagyobb hulláma 1956-ban hagyta el a várost. Lemberger Nándor Izraelben, *Kiryat Ata*-ban telepedett le, ahol tovább vezette a "makói" közösséget, és *jesivát* szervezett. 1982-ben hunyt el.

Jelenleg fia, **Simon Lemberger** (>>) a "makói" rebe.

Katz József - Josef Katz (1912-1985) rabbi

1912. január 5-én született Nyírmeggyesen (Szatmár megye, Mátészalkai járás). Rabbi, Makón a Bolygó utca 10. számú házban lakott.

Deutsch Henrik - Chaim Léb Deutsch (1894-1937) rabbi

1894-ben született Huszton Deutsch Lipót és Schwartz Berta gyermekeként. Nős volt, felesége Herskovics Jolán. A haszid imaház rabbija. 1937. szeptember 23-án hunyt el. (Makón az ortodoxián belül a haszid irányzat is megjelent. Machzike Tora néven imaegyletet alapítottak, amelynek külön vezetősége és imaháza volt az úgynevezett Sutu-udvarban. >>)

